סוגיא - דף ה. - נושא: "ערכי עלי לגבי מזבח (קרבן)" – האם נידון בהישג יד

סקירה כללית

אם אמר עירבוב של ערכין ⟷ נדר דמים לקרבן

האם (אם עני) נידון בהישג יד כמו ערכין רגילים – או אינו נידן בהישג יד כמו נדר דמים

- תיקו

סוגיא - דף ה. - נושא: [סטיה] הקדיש שדה אחוזה לגבי מזבח (קרבן – במקום לבדק הבית) – בכמה נפדה

סקירה כללית

פירוט למטה

רקע

מקרה

פדיון שדה אחוזה שהוקדש (סתם -דהיינו לבדק הבית)

דין

סכום פדיונו: בית זרע חומר שעורים ב50 שקל כסף

מקרה

פדיון בהמה שהוקדשה לקרבן

דין

סכום פדיונה: בשוויה

מקרה

הקדיש שדה אחוזה בכוונה (שדמיו) לקרבן

שאלה

סכום פדיונו בכמה

צדדים

כשדה אחוזה סתם (בית זרע חומר שעורים ב50 שקל כסף)

או כקרבן (בשוויו)

תשובה

תיקו

סוגיא - דף ה.: - נושא: מעריך ① פחות מבן חודש ② כלי ③ בהמת חבירו

סקירה כללית

מחלקת ר"מ וחכמים מה הדין אם העריך תינוק פחות מבן חודש (שאינו שייך לערכין).

חידוש שאוחזים בשיטתם גם ב2 מקרי קצה.

משנתנו

פחות מחודש ימים – אינו נערך, אבל נידר

מקרה- 1

מעריך תינוק פחות מבן חודש

דין - מחלקת

שיטות:	ר"מ	חכמים
דין	הוקדש לדמיו	לא אמר כלום
טעם	אין אדם מוציא דבריו לבטלה - לכן מוכח שהתכוון לדמיו	אדם מוציא דבריו לבטלה

הערה

מקרה- 2

מעריך כלי

דין

שוה לנ"ל

חידוש

1. **<u>שחכמים</u> סוברים** שמוציא דבריו לבטלה – אפילו במקרה כזה שבודאי יודע שלבטלה (לעומת פחות מבן חדש – שאפשר שאינו יודע שאין ערכין פחות מבן חודש)
2. **שטעמו של <u>ר"מ</u>** הוא "אין אדם מוציא דבריו לבטלה" (ולכן שייך גם במקרה זה) – ואין טעמו שגוזר מדרבנן פחות מבן חודש אטו בן חודש

מקרה- 3

הקדיש בהמת חבירו – ב"הרי עלי" (לעומת "הרי זו")

דין

שוה לנ"ל (לר"מ נותן דמיו להקדש)

חידוש

(למרות שיודעים ממקרה 2 שיודע שאין ערך לכלי – וא"כ ה"ה לבהמת חבירו - שיודע שאין לו ערך)

שאין אומרים (מאחר ובבהמה שייך קרבן) שהתכוון להקדישה לקרבן למפרע אם יקנה אותה

משנה - דף ה:

סוגיא - דף ה: - נושא: נכרי מעריך/נערך?

סקירה כללית

יש מחלקת האם נכרי מעריך ואינו נערך או הפוך.

המחלקת מבוסס על קיומם של ריבוי ומיעוט, וחולקים איזה (מעריך/נערך) מרבים ואיזה ממעטים.

יש ראיה נוספת לשיטה שאין מעריכים: מספר עזרא שלא הניחו לנכרים לנדור לבדק הבית (וא"כ ה"ה לערכין – שהרי דמי ערכין לבדק הבית).
יש תשובה לראיה זו (למסקנא: שאמנם **יכולים** לנדור, אך בתקופת עזרא **לא הניחם** כי היו מרפים ידיהם).

פסוק

דבר אל **<u>בני ישראל</u>** ➔ *מיעוט*

ואמרת אליהם **<u>איש</u>** ➔ *ריבוי*

כי יפלא נדר בערכך נפשות לה'

הקדמה

כנ"ל, לגבי אינם יהודיים יש גם ריבוי וגם מיעוט.

כפי שיוצג בטבלה למטה, יש מחלקת האם מרבים נכרי **מעריך** ממעטים נכרי **נערך** או הפוך

שיטות:		ר"מ	ר"י
דין (מחלקת)	מעריך?	אינו מעריך "בני ישראל" ממעט זה	מעריך "איש" מרבה זה
	נערך?	נערך "איש" מרבה זה	אינו נערך "בני ישראל" ממעט זה
טעם		מפני שמצינו שריבה **בנערכים** – בחרש שוטה וקטן [1]	מפני שמצינו שריבה **במעריכים** – בטומטום ואנדרוגינוס
טעם שני לר"מ (לא קשור לריבוי/מיעוט הנ"ל)		(בספר עזרא) "לא לכם ולנו לבנות בית לאלקינו" - ז"א שאין לנכרים **לתרום לבדק הבית** – והרי דמי ערכין הולכים לבדק הבית	
			↗ **הו"א:** אמנם אין נודרים לבדק הבית אך יכולים להעריך (או לנדור) - **והדמים נגנזים** (אין הולכים לבדק הבית) **פירכא:** הרי הדין **שמועלים** בקדשי בדק הבית של נכרים, והרי אין מועלים "במתות ובהולכים לים המלח" – ולכן לא יתכן שנדרי בדק הבית (כולל ערכין) של נכרים נגנזים (אינם הולכים לבדק הבית) **מסקנא:** אמנם נכרי יכול לנדור/להעריך לבדק הבית, ובספר עזרא לא הניחו לגויים לנדור מפני שהיו מרפים ידיהם של היהודים.

[1] טעם זה לא מסתבר כי הרי חרש שוטה וקטן אינם בני דעה (ופטורים מכל מצוות – כולל כל מיני נדרים – אינו מיוחד לערכין)